

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 8.7.2016 г.
COM(2016) 449 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**за прилагането на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на
Съвета относно тримесечната статистика за свободните работни места в
Общността**

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

за прилагането на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Статистиката за свободните работни места (ССРМ) предоставя информация за броя на свободните работни места в определен момент. Тя показва до каква степен търсенето на работна ръка не е удовлетворено от предлагането, като по този начин се предоставя основна информация за размера и структурата на несъответствията на пазара на труда.

С Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността¹ („Регламента относно ССРМ“) се установява рамката за изготвяне, предоставяне и оценяване на тримесечните статистически данни за свободните работни места.

Според член 10 от Регламента относно ССРМ до 24 юни 2010 г. и на всеки три години след това Комисията трябва да представя доклад на Европейския парламент и на Съвета за изпълнението на Регламента. В този доклад се оценява качеството на статистиката, предоставена от държавите членки, и качеството на европейските агрегати и се очертават потенциалните аспекти за усъвършенстване.

Настоящият доклад е третият, който Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета². Докладът се основава на опита от представянето на тримесечни данни и на документацията, която държавите членки предоставят в своите годишни доклади за качеството.

В раздел 2 на настоящия доклад е представен постигнатият напредък в изпълнението на Регламента относно ССРМ през последните три години. В раздел 3 се оценява качеството на статистиката за свободните работни места, а в раздел 4 акцентът е поставен върху европейските агрегати. Накрая, в раздел 5 са представени заключенията и се предлагат начини, чрез които очакванията на ползвателите могат да бъдат удовлетворени още по-добре в бъдеще.

2. ПРИЛАГАНЕ

2.1. Правна рамка

В допълнение към общата рамка, установена от Регламента относно ССРМ, Комисията прие два регламента за прилагане, а именно:

- Регламент (ЕО) № 1062/2008 на Комисията³, с който се определят процедурите за сезонна корекция, които да бъдат прилагани от първото тримесечие на 2014 г.,

¹ ОВ L 145, 4.6.2008 г., стр. 234.

² Вж. предишния доклад COM (2013) 571 final от 6 август 2013 г.

³ Регламент (ЕО) № 1062/2008 на Комисията от 28 октомври 2008 г. за прилагане на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността по отношение на процедурите за сезонна корекция и докладите за качество (ОВ L 285, 29.10.2008 г. стр. 3).

структурата и съдържанието на годишните доклади за качеството, които се представят от държавите членки на Комисията, както и датите за изпращане на тези доклади;

- Регламент (ЕО) № 19/2009 на Комисията⁴, в който е определено понятието „свободно работно място“; определени са крайните срокове за предаване на данните и са уточнени периодите, които трябва да бъдат обхванати от първото предаване на данни. Накрая, в приложението към посочения правен акт са изброени държавите, осъществяващи проучвания за осъществимост, и обхванатите в тях теми.

Според посочените по-горе законодателни актове, като се започне от първото тримесечие на 2010 г., всички държави членки трябва да предоставят динамични редове за броя свободни работни места и за броя заети длъжности, което те са длъжни да извършват не по-късно от 70 дни след края на тримесечието. Освен това държавите членки, чийто брой на служителите представлява повече от 3 % от общия брой служители в ЕС, са длъжни да предават данните си в срок до 45 дни след края на всяко тримесечие.

Държавите членки трябва да представят броя на свободните места и на заетите длъжности за всички бизнес единици и за всеки раздел на класификацията на икономическите дейности NACE Rev. 2⁵. Независимо от това за малките предприятия (по определение това са предприятия с по-малко от 10 служители) и за раздели О — S на NACE⁶ (където основните дейности са от сферата на публичната администрация, здравните услуги и образованието) Регламентът относно ССРМ предвижда, че държавите членки, които имат трудности при предоставянето на данни, следва да извършат проучвания за осъществимост.

Дания, Испания, Франция, Италия, Малта и Австрия проведеха проучвания за осъществимост. Вследствие на резултатите от тези проучвания Испания и Австрия незабавно предприеха действия, за да бъде обхваната цялата икономика. Дания започна събирането на данни за малките предприятия, но не разшири обхвата на ССРМ, така че да бъдат включени раздели О — S на NACE (наричани по-долу „публичния сектор“). Малта разшири обхвата на ССРМ с оглед на включването на публичния сектор, но без малките предприятия. Във Франция и Италия малките предприятия и публичният сектор не са обхванати.

2.2. Развитие след последния доклад

След втория доклад, представен на Европейския парламент и Съвета през 2013 г., Комисията проучи възможността за преразглеждане на съществуващото законодателство с цел да бъде подобрен обхватът на статистиката за свободните работни места. Държавите членки отбелязват развитие при събирането и предаването

⁴ Регламент (ЕО) № 19/2009 на Комисията от 13 януари 2009 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността по отношение на определението на свободно работно място, референтните дати за събиране на данни, спецификации за предаването на данни и проучвания за осъществимост (ОВ L 9, 14.1.2009 г., стр. 3).

⁵ Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 година за установяване на статистическа класификация на икономическите дейности NACE Rev. 2 и за изменение на Регламент (ЕО) № 3037/90 на Съвета, както и на някои ЕО регламенти относно специфичните статистически области (ОВ L 393, 30.12.2006 г., стр. 1).

⁶ Включени: „Държавно управление“ (раздел О), „Образование“ (раздел Р), „Хуманно здравеопазване и социална работа“ (раздел Q), „Култура, спорт и развлечения“ (раздел R) и „Други дейности“, като например „Дейности на организации с нестопанска цел“, „Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински вещи“, и „Други персонални услуги“ (раздел S).

на данни относно ССРМ, а Евростат започна да публикува тримесечен бюлетин със статистика за свободните работни места. Тези аспекти са разгледани по-подробно в следващите точки.

2.2.1. Преглед на законодателството

В контекста на проучванията за осъществимост Комисията разгледа дали би могло да се планира ново законодателно предложение, с което да се разшири обхватът на данните за свободните работни места за държавите, в които публичният сектор и/или малките предприятия не са обхванати. Стигна се до заключението, че подобен преглед следва да бъде осъществен в по-широкия контекст на преразглеждане на законодателството на ЕС в областта на бизнес статистиката (бъдещ проект относно Рамков регламент за интегрирана бизнес статистика (РРИБС)).

2.2.2. Сезонно коригирани данни

Според член 1 от Регламент (ЕО) № 1062/2008 на Комисията държавите членки са длъжни да започнат да предоставят сезонно коригирани (СК) данни, след като по Регламента относно ССРМ са били предоставени данни, обхващащи 16 периода. Тъй като първото тримесечие е първото тримесечие (Т1) на 2010 г., предоставянето на сезонно коригирани данни става задължително от месец юни 2014 г., когато са били предоставени данни за референтното тримесечие Т1 на 2014 г. Задължително се предоставят сезонно коригирани данни за свободните работни места и за заетите длъжности най-малко за отделните/обобщените раздели В — Е, F, G — I, J, K, L, M — N, O — Q, R — S на NACE. Държавите членки, които не установяват сезонност в своите редове, бяха помолени да изпратят същите редове повторно, като едновременно с това Евростат проверяваше липсата на сезонност в тези случаи.

Всички държави членки, с изключение на Белгия, Финландия и Швеция, понастоящем представят сезонно коригирани данни както за свободните работни места, така и за заетите длъжности. Швеция представя сезонно коригирани данни само за свободните работни места, но не и за заетите длъжности. Белгия и Финландия не са предоставили сезонно коригирани данни поради прекъсване на динамичните редове в резултат на промени в техните национални методики в статистиката за свободните работни места. Белгия ще бъде в състояние да представя сезонно коригирани данни от месец юни 2016 г. нататък (референтно тримесечие Т1 на 2016 г.), а Финландия — от месец юни 2017 г. (референтно тримесечие Т1 на 2017 г.). Швеция поема задължението да представи липсващите сезонно коригирани данни през месец юни 2016 г.

Що се отнася до държавите от ЕАСТ, Исландия, Норвегия и Швейцария не са представяли сезонно коригирани данни, докато Лихтенщайн е освободен от задълженията по Регламента относно ССРМ. Евростат поддържа връзка със Статистическата служба на ЕАСТ.

2.2.3. Бюлетин

През месец юни 2014 г. Евростат започна да публикува тримесечен бюлетин за процентите на свободните работни места. С тази нова публикация се повишава популярността на статистиката за свободните работни места и тя се възприема добре от ползвателите. Все пак някои от ползвателите, в това число Европейската централна банка, посочват, че е нужно четирите държави членки (Дания, Франция, Италия и Малта), които още не са обхванали цялата икономика, да го сторят. Те поискаха също така броят и процентът на свободните работни места да се публикуват за всички държави членки, еврозоната и Европейския съюз.

Ситуацията по отношение на ограниченията за публикуване на свободните места се подобри. Ирландия позволи тези данни да бъдат публикувани от референтното тримесечие Т4 на 2014 г. нататък. Франция и Италия обаче все още не оповестяват тези данни поради частичното обхващане на икономиката, което възпрепятства публикуването на общи данни за Европа.

3. КАЧЕСТВО

Качеството се оценява въз основа на шестте основни критерия, определени в Регламент (ЕО) № 1062/2008, а именно: относимост, точност, актуалност и навременност, съгласуваност, съпоставимост и достъпност и яснота.

3.1. Относимост

Събирането на статистически данни за свободните работни места е от голямо значение, тъй като те представляват единствените статистически данни за измерване на степента, в която търсенето на работна ръка остава неудовлетворено.

Тримесечните данни относно свободните работни места се използват от Комисията (Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и Генерална дирекция „Икономически и финансови въпроси“) и Европейската централна банка за наблюдение на краткосрочните тенденции в стопанския цикъл и на пазара на труда. Процентът на свободните работни места е един от основните европейски икономически показатели (ОЕИП)⁷, които са главен източник на информация за анализиране и наблюдение на краткосрочните циклични икономически процеси в рамките на Европейския съюз, еврозоната и държавите членки.

Данните относно ССРМ се използват и за структурни анализи, основани на показатели и провеждани в рамките на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж⁸. Един показател, основан на ССРМ, беше включен в Рамката за съвместна оценка (РСО), която представлява индекс за проследяване на напредъка в свързания със заетостта аспект на стратегията „Европа 2020“. Показателят, основан на ССРМ, е включен също така в наблюдението на резултатите в областта на заетостта, което представлява подбрани ключови предизвикателства на пазара на труда, основани на променливи в РСО.

Относимостта на статистиката за свободните работни места би била много по-голяма, ако бъдат отстранени съществуващите непълноти по отношение на включените данни за раздели О — S на NACE и за малките предприятия.

3.2. Точност

Като показател на точността, държавите членки изчисляват коефициентите на вариация за броя свободни работни места (без сезонно коригиране), като вземат предвид параметрите на своя начин на съставяне на извадката на национално ниво. Коефициентът на вариация изразява стандартната грешка като процент от оцененото количество. Той осигурява мярка за колебанието на оценения брой свободни работни места. Според предоставената информация в докладите за качеството за референтната 2014 година коефициентите на вариация за общия брой свободни работни места са

⁷ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета относно статистиката в еврозоната „Към подобрени методики за статистиката и показателите в еврозоната“, COM(2002) 661.

⁸ Съобщение на Комисията — „ЕВРОПА 2020 — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, COM(2010) 2020.

били под десет процента в повечето държави членки с изключение на Белгия, България, Кипър, Финландия, Франция, Латвия и Испания (най-малко за едно от проведените четири тримесечни проучвания)⁹.

Размерът на извадката и процентът на получените отговори съществено повлияват на точността на оценките. Според докладите за качеството размерът на извадката варира от около 1300 дружества в Малта и 3000 в Кипър до около 75 000 в Германия (в извършеното проучване през четвъртото тримесечие) и 100 000 в Полша. Процентът на получените отговори варираше от 17 % в Германия (за извършеното проучване през четвъртото тримесечие) и 42 % в Хърватия, които са единствените две държави с процент под 50 % (поне за едно тримесечие), до 99 % в Румъния.

Преразгледаните оценки са от особено значение за ползвателите и представляват важен аспект на точността. Положението е различно за двата етапа, на които се публикува информация за процента на свободните работни места.

Експресните оценки за обобщените проценти на свободните работни места за еврозоната и в ЕС-28, които се публикуват на T+50 дни, могат да бъдат преразглеждани на T+78 дни, когато се оповестяват окончателните оценки. Макар данните от експресните оценки да не включват всички държави, преразглеждането не надхвърля 0,1 процентни пункта за агрегатите за еврозоната и ЕС-28. Освен това е възможно оценките, публикувани на T+78 дни за еврозоната и ЕС-28, да наложат преразглеждане до времето на следващото публикуване. На практика преразглеждането на оценките с повече от 0,1 процентни пункта се оказва ненужно освен в един бюлетин¹⁰, в който Германия преразглежда данните си в значителен степен. Процентите на свободните работни места на Германия бяха преразгледани поради използването на нов метод на екстраполиране.

3.3. Актуалност и навременност

Като цяло срокът, в рамките на който бяха предоставяни статистическите данни за свободните работни места, беше спазван в задоволителна степен: 27 държави членки по принцип предоставиха данните си навреме, докато Гърция представи данните си с малко закъснение (2 — 3 дни). В някои случаи обаче бяха установени проблеми с качеството при предоставянето на първия набор данни. Това обстоятелство възпрепятства напредъка на Евростат по отношение на навременното публикуване на окончателните статистически данни за свободните работни места.

3.4. Съгласуваност и съпоставимост

Съгласуваността по отношение на свободните работни места не може да бъде проверена пряко, тъй като няма друг хармонизиран източник на данни, събирани на европейско равнище, за измерване на неудовлетвореното търсене на пазара на труда. Макар в много държави да се броят свободните работни места, за които се съобщава на публичните служби по заетостта, използването на тези данни за проверка на съгласуваността на CCPM е проблематично, тъй като те в голяма степен не са представителни поради обхвата си и се основават на съответните определения в националните законодателства.

Броят заети длъжности — променлива, която е част от знаменателя за процента на свободните работни места, може да се сравни с информацията от други източници, по-

⁹ Вж. метаданните на CCPM: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm.

¹⁰ Вж. бюлетин на Евростат 54/2016 от 18 март 2016 г.

специално с броя на заетите лица, за които се съобщава в изследването на работната сила (ИРС). В сравнения и последващи оценки на различията трябва да се вземат предвид концептуалните различия, както и различията на равнището на изследванията в зависимост от източниците на данните.

Разликата между броя на служителите, за които се съобщава в ИРС, и броя на заетите длъжности, които се докладват в ССРМ, обикновено се колебае между приблизително -20 % и 20 %. Твърде голямата отрицателна разлика (под -40 %), измерена за Люксембург, може да бъде обяснена със значителното въздействие на трансграничната трудова дейност, създаваща големи различия между понятията за вътрешен пазар на труда, което се използва в ИРС, и за национален пазар на труда (т.е. с включване на длъжностите, заети от чуждестранни лица), което се прилага в ССРМ. Положителна разлика от над 30 % беше регистрирана за Унгария и Румъния. Според предоставения от Унгария доклад за качеството за 2014 г. разликата може да бъде обяснена с факта, че в ССРМ не са обхванати дружествата с по-малко от 5 служители, докато на малките сектори (т.е. раздел В на NACE) и публичния сектор като цяло се отделя твърде голямо значение в ИРС. Румъния поясни, че ИРС обхваща въоръжените сили и неформалния сектор, докато ССРМ не включва лицата, чийто трудов договор е с временно спряно действие (напр. тези в отпуск по майчинство, отпуск за гледане на дете, отпуск по болест или неплатен отпуск или отсъстващите по други причини).

По отношение на съпоставимостта важна характеристика е референтната дата, за която са събрани данните относно ССРМ през дадено тримесечие. Съгласно член 2 от Регламент (ЕО) № 19/2009 на Комисията се предпочита непрекъснатото събиране на информация или събирането на данни на няколко дати през тримесечието. В повечето държави членки това още не е направено. Затова на тях се препоръчва да преминат към събиране на информация на няколко дати, за да се гарантира, че оценката е напълно представителна за цялото тримесечие.

Накрая, основното предизвикателство от гледна точка на съпоставимостта е всички държави членки да обхванат цялата икономика в своите проучвания за свободните работни места, т.е. да включат малките предприятия и раздели О — S на NACE. Както се посочва в раздели 2.2 и 2.3 по-горе, тази цел все още не е изпълнена в четири държави членки.

3.5. Достъпност и яснота

Статистически данни за свободните работни места се разпространяват чрез обичайните канали на Евростат, а именно онлайн базата данни и специалните страници „Statistics Explained“ („Статистиката в достъпна форма“) на уебсайта на Евростат¹¹. На уебсайта се представя навременна информация за процента на свободните работни места както за европейските агрегати, така и по отделни държави, включително диаграми за тенденциите във времето.

Годишните доклади за качеството, предоставяни от държавите членки, дават възможност на Евростат да актуализира метаданните, които предоставя на ползвателите.

По този начин може да се смята, че е налице добра достъпност и яснота на данните за процента на свободните работни места.

¹¹ Вж. статиите на уебсайта на Евростат: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_statistics и http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_and_unemployment_rates_-_Beveridge_curve.

4. ЕВРОПЕЙСКИ АГРЕГАТИ

Обобщеният процент на свободните работни места се публикува, но не и обобщеният брой на свободните работни места, тъй като малките предприятия и публичният сектор са обхванати само частично. Затова до момента Франция и Италия не позволяват да бъде публикуван броят на свободните работни места.

Проучвания на качеството, проведени в някои държави, в които се обхваща цялата икономика и при които например процентът на свободните работни места в малките предприятия се сравнява с този в по-големи предприятия, показват, че по-големите предприятия като цяло имат по-нисък процент на свободни работни места отколкото малките. Това може да означава, че процентът на свободните работни места за ЕС и за еврозоната понастоящем е малко подценен. С тази уговорка европейските агрегати могат да се считат за задоволителни.

Сезонните корекции следва да дават по-ясна представа за реалните промени в данните на ЕС. Евростат ще публикува сезонно коригирани данни за европейските агрегати през втората половина на 2016 г.

По принцип за европейските агрегати са направени само незначителни корекции, както е посочено в точка 3.2 по отношение на точността.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

През последните три години бе постигнат съществен напредък в прилагането на законодателството относно ССРМ и в събирането на надеждни статистически данни в областта на свободните работни места. По-конкретно повечето държави членки започнаха да представят сезонно коригирани данни, които се публикуват редовно от Евростат. Евростат планира да публикува сезонно коригирани данни за европейските агрегати през втората половина на 2016 г.

Статистическите данни за свободните работни места се представят своевременно и европейските агрегати се публикуват по график, макар че има възможност за по-нататъшен напредък по отношение на актуалността през идните години. По принцип в публикуваните европейски агрегирани показатели както за експресните, така и за окончателните оценки са направени само незначителни корекции.

Евростат започна да публикува тримесечен бюлетин за процентите на свободните работни места, който осигурява повече популярност на ССРМ и се приема добре от ползвателите на ССРМ.

Независимо от това непълният обхват е все още основната причина, поради която данните относно ССРМ не се използват в по-голяма степен. От първостепенно значение е всички държави членки да обхванат изцяло публичния сектор и малките предприятия в тримесечните си оценки. По-големият обхват би позволил също така публикуването на броя на свободните работни места за европейските агрегати.